

Trajen spomenik Titu je njegovo delo: neodvisna, socialistična, samoupravna in neuvrščena Jugoslavija

(Govor predsednika CK ZKS Franceta Popita na komemorativni seji v skupščini SR Slovenije 5. maja 1980)

Težko je izbrati besede, s katerimi bi povedali, kako čuti v teh trenutkih vsa naša domovina. Poslavljam se od tovariša Tita z odgovornostjo dedičev bogate dediščine, z globokim spoštovanjem in hvaležnostjo, ki sta močnejša od bolečine. Ostalo nam je namreč mogočno delo, ki nosi neizbrisen pečat njegove osebnosti, njegove revolucionarne ustvarjalnosti, poguma in državniške modrosti, človečanske vizije in občutka za stvarnost. Trajen spomenik Titu, človeku, revolucionarju, mislecju in državniku, je njegovo delo: to je socialistična Jugoslavija, katere narodi in narodnosti so si z njim izbojevali svobodo in pravico, da samo odločajo o svojem delu in življenju; to je neuvrščena, neodvisna in v svetu vplivna ter ugledna Jugoslavija, ki so jo ustvarile in jo bodo varovale široke delavske in ljudske množice z zvezo komunistov na čelu.

Več kot 40 let je bil naš tovariš Tito kot prekaljen borec proletarske revolucije na čelu jugoslovanskih komunistov. Vse njegovo delo je dokazovalo globok smisel za razumevanje resničnih osvobajajočih interesov in teženj ljudskih množic in za poti, po katerih so se spreminjali v resničnost njihovega življenja. Njegovi povezanosti z ljudstvom je ljudstvo odgovarjalo z enako navezanostjo nanj. Tako je bilo mogoče, da je pod njegovim vodstvom Komunistična partija Jugoslavije rasla v čvrsto in enotno borbena jedro proletariata narodov in narodnosti Jugoslavije. Najbolj usodni dogodki in najbolj odločilna dejanja iz naše novejšje zgodovine so povezana z obdobjem, ko so komunisti pod Titovim vodstvom prevzeli pred delavskim razredom, pred vsemi našimi narodi in narodnostmi odgovornost za njihovo usodo, za osvoboditev domovine in za kulturni, socialni ter gospodarski razvoj in napredek naše dežele. Pobudnik, organizator in usmerjevalec boja za uspešni spopad s starim svetom in njegovimi vredno-

tami, z vsem tistim kar se je postavljalo po robu novim silnicam v življenju naših narodov, je bila prav partija, kakršno je s svojimi sodelavci že v razmerah globoke ilegalnosti gradil tovariš Tito kot vodilni strateg v oblikovanju in razvijanju njene misli, boja in njenega praktičnega družbenega delovanja.

Delo in vpliv tovariša Tita sta vtkana tudi v revolucionarno pot slovenske partije in v slovensko delavsko gibanje. Tito je razmere v Sloveniji vedno poznal zelo dobro in skupaj z Edvardom Kardeljem, Borisom Kidričem in drugimi revolucionarji je oblikoval nadaljnjo strategijo našega revolucionarnega boja z njeno narodnoosvobodilno razsežnostjo vred. Enako kot boj za novo Jugoslavijo je bil za nas pomemben tudi Titov prispevek v boju za združeno Slovenijo, za pravice naših manjšin zunaj naših meja in za prijateljske odnose z našimi sosedi. To je bil čas revolucionarnih sprememb v sami partiji, v katero je Tito vnesel novega revolucionarnega duha, tako zelo različnega od dogmatičnosti in doktrinarstva, ki se je razširilo pod vplivom Kominterne. Četrta državna konferenca Komunistične partije Jugoslavije v Ljubljani in pokrajinska konferenca Komunistične partije za Slovenijo v Goričanah sta zaradi njegovega prepričljivega nastopa, ki je izražal trdno in jasno revolucionarno voljo, oblikovano v konkretno strategijo, v konkretno napotilo za akcijo, dva za jugoslovansko komunistično partijo izredno pomembna dogodka. Prva je usmerila partijo v gibanje, ki je ustvarjalo in krepilo delavsko enotnost in zbiralo ljudske množice okrog socialnega programa delavskega razreda, njegovega boja za demokratične pravice in za urejanje najbolj žgočih družbenih problemov. Druga je samokritično obravnavala obdobje obnove in utrjevanja partijskih organizacij, njihovo povezanost z množicami ter tehtala zaupanje teh v partijo, v moralne vrline komunistov, v vedno bolj zaostrenih socialnih in političnih domačih in svetovnih razmerah. Številnim kadrom, ki so rasli v tem obdobju, so bila za zgled Titova brezkompromisna stališča do psevdorevolucionarnih fraz. Znal je odkrivati prave vzroke socialnih in političnih razmer stare Jugoslavije. Umel je opredeliti najustreznejšo strategijo političnega boja, ki je pomagala vključevati v revolucionarno akcijo proletariata široke delavske in kmečke množice ter napredno inteligenco.

Tito je v Goričanah najodločneje podprl stališče, da je treba narediti konec sektaštvu in da se mora partija usmeriti v množično politično delo. Tito je izžareval globoko človeško skrb za stanje v partiji, za odnose med komunisti, od česar je bil v marsičem odvisen uspeh nadaljnjega revolucionarnega boja. To je bilo važno v usodnih preizkušnjah, s katerimi se je srečala Komunistična partija Jugoslavije, jugoslovanski narodi in narodnosti v viharnih dnevih druge svetovne vojne v spopadu s fašizmom, ki ga je Tito zgodaj ocenil za poglobitvega sovražnika človeštva.

Samo takšna, za boj pripravljena in z ljudstvom povezana partija je ob fašistični agresiji lahko povedla vse naše narode v narodnoosvobodilni boj in ga končala z osvoboditvijo dežele. V tem boju ljudstva so prišle do

polnega izraza vrline Tita revolucionarja – vizionarja, ki gradi politično akcijo na prepričanju in veri v neuničljivo moč ljudskih množic, kot vojaškega stratega in komandanta, pa tudi kot tovariša, ki zna varovati življenja soborcev in jim daje zgled osebnega poguma. Imel je izjemno razvit občutek za človeka, najsi je šlo za njegove partijske sodelavce, za partijske tovariše v boju ali za ljudi ob delu, ki jih je spraševal o težavah in uspehih, jim svetoval ali jih bodril. Zvest je bil ljudem in mi mu ostajamo zvesti.

V osvobodilnem boju sta se kovala bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov. Tovariš Tito je neprestano poudarjal to vrednoto kot eno najdragocenejših pridobitev socialistične revolucije in jamstvo za svobodno življenje in razvoj vsakega človeka in vsakega naroda in narodnosti posebej. Pri tem ga je vodil globoko humani čut zavezanosti temu, kar je bilo zgrajeno in izbojevano s krvjo. Vztrajno je opozarjal, da je v našem skupnem interesu, da ne dopustimo ničesar, kar bi vzbujalo nacionalno nestrpnost, razdvajalo naše narode, in ničesar, kar bi v imenu kakršnekoli ideologije omogočalo nadvlado nad njimi.

Tovariš Tito je bistveno pripomogel k temu, da smo uspeli najti v vseh obdobjih revolucije našim razmeram najbolj ustrezne rešitve razvojnih in drugih problemov; rešitve, ki so upoštevale dejanske razmere, možnosti in odnos družbenih sil ter se oplajale z revolucionarno teorijo in socialistično vizijo. Kritičen in s skrajno odgovornim odnosom do vsega, kar je bilo doseženo ali kar se je ponujalo kot navidezna rešitev in resnica, je tovariš Tito vselej težil za tem, da tok revolucije ne zaostane, da ne podleže apriorizmu, doktrinarstvu in dogmatizmu.

Doseženi uspehi jugoslovanskih narodov in narodnosti v osvobodilni vojni, v revoluciji, pri obnovi dežele in razvoju socialističnega samoupravljanja so bili trdna opora v Titovem in našem boju proti pritiskom dogmatskih, etatistično-birokratskih, stalinističnih sil, ki so ogrožale našo neodvisnost in samostojen socialistični razvoj. Titova osebnost, ugled in zaupanje, ki si ju je med jugoslovanskimi narodi in v svetu pridobil kot dosleden, pošten in nepopustljiv ljudski borec, je odločilno prispevala k uspešnemu izhodu iz takratnega političnega položaja in tudi kasnejših poskusov politične osamitve Jugoslavije.

Razgledan marksist z bogatimi revolucionarnimi izkušnjami je bil tovariš Tito pobudnik naporov jugoslovanskega partijskega in državnega vodstva za kvalitativne spremembe v razvoju naše družbe. Ni se zadovoljil s površno oceno, da etatizem in birokratizem izvirata iz lastnosti ljudi in kulta osebnosti. Takšna in podobna stališča o družbenem razvoju, ki ne izhajajo iz ocene družbenoekonomskih odnosov, ne vzdržijo marksistične analize in kritičnega preverjanja in jih zanika tudi družbena praksa.

Tako kot že tolikokrat poprej, je tovariš Tito s svojimi sodelavci, z vsemi, s katerimi je krčil steze revolucije, tudi v tistih težkih dneh, ko so napadali naše vodstvo in razvojno usmeritev, zaupal v akcijo množic, ki težijo k vse bolj svobodnemu življenju. Izhajal je iz marksističnega

spoznanja, da je osvoboditev delovnih ljudi in dela stvar njih samih. To je naš današnji in zgodovinski smoter naše socialistične samoupravne družbe. To so izkušnje delavskega gibanja vsega sveta, mi smo črpali iz njih, oprti na ustvarjalne pobude in silnice naše lastne revolucije.

Dve sta odločitvi, ki bistveno opredeljujeta sistem socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. To je razmerje med državno in družbeno lastnino in razmerje med državo in partijo. Pojmovanje, da je državna lastnina proizvodjalnih sredstev najrazvitejša oblika socialistične lastnine, je postalo osnova birokratsko-etatističnemu sistemu. S Titovo odločnostjo smo šli mi po drugi poti. Gradimo socialistično samoupravno družbo kot neposredno oblast delavskega razreda in vseh delovnih ljudi na temelju dela na proizvodjalnih sredstvih v družbeni lastnini. Gradimo politični sistem, ki nasprotuje zraščanju zveze komunistov z državno oblastjo in njeni birokratizaciji. Zveza komunistov prevzema nalogo, da skupaj z drugimi organiziranimi subjektivnimi silami, zlasti s socialistično zvezo kot najširšo fronto delovnih ljudi, ustvarja pogoje, v katerih postajajo delovni ljudje na osnovi lastnih spoznanj, do katerih prihajajo v vsakodnevnih bitkah med starim in naprednim, gospodarji svojega življenja. Sami uravnavajo pogoje, v katerih ustvarjajo in odločajo o rezultatih svojega dela. Prav tako je tudi zaščita tega njihova neodtujljiva pravica in dolžnost.

Tovariš Tito je na vsej razvojni poti naše družbe utrjeval kontinuiteto revolucije: od povezovanja partije z delovnimi množicami do njihove neposredne oblasti. Na poti, po kateri smo šli z njim, smo morali premagovati vrsto birokratskih, etatističnih, unitarističnih, nacionalističnih, liberalističnih in drugih odporov. S Titovo odločnostjo in energijo so delovne in ljudske množice izšle iz vseh teh spopadov zmagovito. S tem je Titova osebnost, ki je neponovljivo vtkana v delo zveze komunistov in v revolucionarno akcijo delavskega razreda vseh naših narodov in narodnosti, postala trajna, univerzalna, postala je last vsega človeštva.

V tem delu, v nesebičnih prizadevanjih za vsestranski materialni in duhovni napredek naše družbe, za neodvisnost naše države, za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, za ustvarjanje pogojev, v katerih bo človek resnično lahko sam svoje sreče kovač, je prihodnost naše socialistične samoupravne in neuvrščene Jugoslavije. Porok za to so naši delovni ljudje, naše mlade generacije, rojene in vzgojene v socialistični samoupravni Titovi Jugoslaviji.

V tem, ko je ves naš, pripada tovariš Tito hkrati vsemu svobodoljubnemu in miroljubnemu človeštvu. Pripada mu z našim antifašističnim bojem, z bojem za neodvisnost in samostojno pot v socializem, z graditvijo neposredne demokracije delovnih ljudi; pripada mu z bojem za mir v svetu, za politično in ekonomsko enakopravnost vseh narodov, s premagovanjem blokvske delitve sveta, s politiko neuvrščenosti. Titova je misel, da je Jugoslavija, čeprav majhna država, močna zaradi socialistične samoupravne demokracije, naše morale, naše enotnosti. Več kot lahko

daje Jugoslavija materialno svetu, daje svetu moralno in politično – kot vest človeštva, z neomajno vero v sile miru in s perspektivo, ki vodi iz sveta političnega, gospodarskega in kulturnega podrejanja v svet sodelovanja, razumevanja, enakopravnosti in spoštovanja.

Preveč je vsega, kar je opravil, da bi lahko ob tem pretresljivem trenutku podrobneje opredeljevali celovit in neprecenljiv Titov osebni prispevek k razvoju človeške družbe. Nobena beseda ne more povedati tega, kar govore dejanja, ki ostajajo trajno med nami, ker so trdno vgrajena v temelje sistema socialističnega samoupravljanja in ker so postala del našega življenja.

Z globoko žalostjo se zavedamo, da tovariš Tito ne bo več prihajal k nam, v Slovenijo, ki jo je poznal od otroških let, v kateri se je tako rad mudil že pred narodnoosvobodilnim bojem in po osvoboditvi. Povsod, kamor je prišel, je občutil vso ljubezen in spoštovanje, ki mu ga izkazuje slovenski narod. Mi smo vedeli, da je ves z nami, tako kot je bil z vsemi ljudmi vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Ne bo ga, da bi se veselil naših novih delovnih zmag, ne bo ga, da bi snoval nove zamisli, ki jih je vedno izpovedoval z jasno in vsakomur razumljivo besedo. Vendar iz tega občutja raste dragoceno spoznanje:

Ni bilo srečanja s Titom, ki se nam ne bi vtisnilo v spomin za vse čase. Ni koščka naše dežele, kjer napredek ne bi pričal o veličini naše revolucije in o Titu kot mogočni, neutrudljivi sili te revolucije. Povsod po tej slovenski domovini bo ostal večni spomin nanj.

Bolečina, ki nas prežema ob izgubi največjega človeka naše revolucije, je neizrekljiva. Toda Tito nam zapušča z vsem svojim življenjem in delom revolucionarno sporočilo, ki je tako zavezujoče, da je sleherniku med nami jasno, kako bomo šli naprej po poti socialistične, samoupravne, neuvrščene in neodvisne Titove Jugoslavije. Zato se ob težkem slovesu ponovno zavezujemo: nikdar ne bomo skrenili s Titove poti.

Titovo življenje se je končalo, ostaja socialistična, samoupravna, neuvrščena Titova Jugoslavija, ostajajo ljudje, ki so trdno in enotno odločeni braniti, kar so si prav tako enotno priborili in ustvarili.

Hvala in slava velikemu človeku, komunistu, strategu, revolucionarju, humanistu in državniku, slava heroju Titu!

»Delo«, 6. maja 1980, str. 2.